

Emmy Vrieling bespreekt het proefschrift van Aniek Draaisma

Citation for published version (APA):

Vrieling - Teunter, E. M. (2019). Emmy Vrieling bespreekt het proefschrift van Aniek Draaisma: Career learning environments in vocational education: Study of a government initiated innovation programme in the Netherlands. *Velon Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 40(1), 83-85. <http://velov.be/tvl/401-2019/>

Document status and date:

Published: 01/01/2019

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 05 May. 2023

Open Universiteit
www.ou.nl

Career learning environments in vocational education

Reviewer: Emmy Vrieling, Open Universiteit Heerlen, universitair docent binnen de vakgroep Doceren en docentprofessionalisering

Proefschrift Aniek Draaisma:

Open Universiteit (Welten-instituut) & Stichting Consortium Beroepsonderwijs

Draaisma, A. (2018). 'Career learning environments in vocational education: Study of a government initiated innovation programme in the Netherlands'. Doctoral dissertation, Open University, the Netherlands.

[Download hier het proefschrift](#)

Om de studenten van vandaag voor te bereiden op de flexibele en onvoorspelbare loopbanen die voor hen liggen, is een andere leeromgeving nodig dan een die geschikt is voor traditionele, relatief stabiele loopbanen. Voor het Nederlandse middelbare beroepsonderwijs (mbo) initieerde de overheid daartoe het innovatieproject 'Loopbaanoriëntatie en -begeleiding in het middelbaar beroepsonderwijs' (LOB in het mbo). Aniek Draaisma monitorde het project en zocht antwoorden op de volgende onderzoeksvraag: *Op welke wijze beïnvloedt het nationale innovatieproject 'LOB in het mbo' culturele en structurele veranderingen in de werkomgeving van docenten en zodoende in de loopbaangerichte leeromgeving van studenten?* Op 12 oktober jl. promoveerde zij aan de Open Universiteit in Heerlen.

Om de loopbaangerichte leeromgeving te bevorderen namen 37 mbo-instellingen deel aan 'LOB in het mbo'. Het vijfjarige project (2010-2015) omvatte een trainingsprogramma voor docenten op zowel een centrale trainingslocatie als in school. Na de training op locatie namen de docenten deel aan trainingssessies op school met hun schoolcoaches: docenten die hadden deelgenomen aan een uitgebreider trainingsprogramma om hun eigen collega's te leren coachen. Verder kregen scholen professionele begeleiding gericht op het formuleren van een visie en beleid ten aanzien van loopbaanontwikkeling.

Studie 1 is gebaseerd op meting 1 (oktober 2013 - januari 2014) en was gericht op het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop het project er in een vroeg stadium in slaagde een proces op gang te brengen richting een loopbaangerichte leeromgeving, en in hoeverre het project het collectief leren van de docenten en transformationeel leiderschap stimuleerde. Vanuit het perspectief van de loopbaangerichte leeromgeving bleek uit de 50 docenteninterviews dat de meeste docenten sinds het begin van de training meer vertrouwen hadden in hun vaardigheden om een loopbaandialog met hun studenten aan te gaan, al wensten ze meer training voor zichzelf en hun collega's.

Er was echter nog geen verandering merkbaar op het niveau van de ontwikkeling van een praktijk- en vraaggerichte leeromgeving voor studenten. Het ontwikkelen van een hernieuwde visie en hernieuwd beleid ten aanzien van loopbaanbegeleiding, werd door de docenten niet genoemd. Het bleek dat de meeste docenten niet betrokken waren bij, en

bovendien niet op de hoogte waren van de ontwikkeling van een dergelijk schoolbeleid. Voor veel docenten was het tevens onduidelijk waarom hun managers hen vroegen om deel te nemen aan het trainingsprogramma. Dit duidde op de afwezigheid van collectief leren en transformationeel leiderschap in de scholen.

Studie 2 is gebaseerd op meting 1 en meting 2 (april - juni 2014, bestaande uit 48 docenteninterviews en 38 projectleider interviews). De interviews laten zien dat de docenten zich richtten op het verder verbeteren van het dialogische aspect van de leeromgeving waarbij de nadruk binnen de docententeams lag op het elkaar feedback geven over de gevoerde en met camera opgenomen loopbaandialogen. Ook leek er meer duidelijkheid te zijn gekomen over de visie van de scholen op LOB en de doelstellingen van het project. Docententeams en individuele docenten bleken niet betrokken bij het ontwikkelen van visie en ambities met betrekking tot LOB. Het gebrek aan een gedeelde en breed gedragen visie op LOB belette de docenten en projectleiders verder collectief te leren. De projectleiders wensten meer betrokkenheid en ondersteuning van het middenmanagement (teamleiders) en het hoger management (directeuren, College van Bestuur).

In studie 3 is aan de hand van drie gevalsstudies (drie mbo-instellingen die deelnamen aan het project) een beeld geschetst van het proces van beleidsvorming en -implementatie. Op grond van observaties van bijeenkomsten (n=10), interviews (n=8) en het bestuderen van beleidsdocumenten (n=8) is onderzocht in welke mate een onderscheid zichtbaar was tussen strategisch beleid en tactisch beleid, en in welke mate en met welk resultaat dialogen werden gevoerd tussen en binnen verschillende niveaus. Uit de gevalsstudies bleek dat dialogen over beleid tussen managers en docenten, maar ook tussen docenten onderling, veranderingen in de leeromgeving van studenten stimuleerden. Zonder beleid leken docenten en middenmanagement te weinig richting te ervaren om een collectief leerproces te starten.

De vierde studie is gebaseerd op meting 1 en 2, aangevuld met meting 3 (45 docenteninterviews in de periode april-mei 2015) en meting 4 (47 docenteninterviews en 39 projectleider interviews in de periode april-juni 2016). De resultaten vanuit de zelfrapportages laten zien dat docenten gedurende de vierde meting aanzienlijk meer loopbaangerichte gesprekken voerden met hun studenten dan tijdens de start van het project. Docenten die een uitgebreide training tot schoolcoach kregen, verzorgden meer loopbaangerichte begeleiding dan de 'gewone' docenten. Daarnaast waren de loopbaangesprekken gedurende alle vier meetmomenten gemiddeld meer begeleidend dan sturend, en meer dialogisch dan monologisch.

Vanuit de vier studies zijn belangrijke implicaties voor onderwijsinnovatie herleid. Wanneer er culturele en structurele veranderingen in de schoolomgeving worden nagestreefd is het raadzaam om ***schoolmanagers vanaf het begin te betrekken in de implementatie van het nieuwe beleid***. Zij spelen een belangrijke rol in het richting geven van de vernieuwing, door verduidelijking van het innovatieproject en van het strategisch beleid.

Collectief leren blijkt aanbevelingswaardig bij de invoering van innovatietrajecten. Bij collectief leren doorlopen de deelnemers een leercyclus van meerdere fasen waarbij ze gemeenschappelijke leer- en/of werkresultaten nastreven om op die manier gemeenschappelijk gedeelde ambities te verwezenlijken. Daarbij dient het collectieve leerproces te worden benaderd als een implementatiemodel waarbij alle fasen tijdens de innovatie worden doorlopen.

Onderwijsinnovatie vereist ook ***individuele ondersteuning en begeleiding***. Het veranderen van gevestigde rollen is uitdagend, omdat de zekerheden van de onderwijspraktijk op losse schroeven komen te staan. Middels dialogische en individuele steun en begeleiding profiteren

niet alleen studenten van **dialogoog en reflectie**, maar kan een dialogische (loopbaan)leeromgeving ook in de werkomgeving van docenten worden gerealiseerd.

Ten slotte zijn steun en betrokkenheid van leidinggevenden van essentieel belang. Het is aan het middenmanagement om de balans tussen controle en autonomie te bepalen die nodig is in verschillende situaties van onderwijsinnovatie, passend bij de context van de school en het docententeam.

Draaisma heeft met deze promotie een sterk staaltje praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek laten zien. Er is al veel gezegd over het belang van het voorbereiden van onze leerlingen op de toekomst. Kreten als 'toekomstgericht onderwijs' en 'futureproof education' zijn dagelijkse kost. Op basis van dit proefschrift zijn op wetenschappelijk onderzoek gefundeerde handreikingen voor innovaties in het MBO opgeleverd die ook ter inspiratie voor andere onderwijsniveaus kunnen dienen.

